

ACADEMIA ROMÂNĂ
INSTITUTUL DE ISTORIE CLUJ-NAPOCA

DOCUMENTE PRIVIND
REVOLUȚIA DE LA 1848
ÎN ȚĂRILE ROMÂNE
C. TRANSILVANIA

VOL. V

26 mai – 4 iunie 1848

SUB REDACȚIA:
Acad. ȘTEFAN PASCU

EDITURA ACADEMIEI ROMÂNE
BUCUREȘTI, 1992

Universitatea "Lucian Blaga" din SIBIU
BIBLIOTECA UNIVERSITARĂ
Nr. Inv. 290008 2085

REZUMATELE DOCUMENTELOR

1. *Cluj, 26 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către Guberniul Transilvaniei. Îl informează că va discuta cu generalul Puchner, comandantul suprem al armatei, problema deplasării unor trupe de grăniceri secui pentru a împiedica amplificarea mișcărilor izbucnite.

2. *Cluj, 26 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către episcopul ortodox Andrei Șaguna. Îi comunică hotărârea Guberniului de a-i încuviința cererea referitoare la plata anticipată a salariului de 4000 fl. pe an. Totodată îl anunță că a ordonat Comisariatului regional să-i achite salariul solicitat.

3. *Cluj, 26 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către: a) comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós; b) comandantul cetății Gherla. Celui dintâi îi face cunoscut că i-a indicat celui de al doilea să-l primească pe „instigatorul” Vonu Radu din Aiud la închisoarea din Gherla. Comandantului cetății Gherla îi cere să-l primească pe Vonu Radu, explicându-i că circumstanțele anului 1848 nu permit întemnițarea lui la închisoarea comitatului Alba de Jos.

4. *Cluj, 26 mai 1848.* Rezoluția Guberniului pe marginea plingerii baronului Bornemissza Ignác împotriva iobagilor săi din satele aparținătoare domeniului Ilia. Întrucât iobagii din aceste sate refuză să mai presteze robote, defrișează păduri și ocupă pământuri alodiale, Guberniul îl numește comisar gubernial pe baronul Györfy Sámuel pentru a-i aduce la ascultare.

5. *Cluj, 26 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Turda, Thorotzkai Miklós. Îi trimite sub escortă câteva persoane pentru a le aresta, dacă le va găsi vinovate. În caz contrar, le va da drumul să plece acasă.

6. *Cluj, 26 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către baronul Apor Lázár de la Cancelaria aulică a Transilvaniei. Îi mulțumește pentru informațiile referitoare la plecarea monarhului din Viena și aprobă măsurile luate de guvernul din capitala imperiului pentru menținerea liniștii și ordinii. Orașul Cluj a apreciat pozitiv atitudinea locuitorilor capitalei față de monarh. La Cluj toată lumea se pregătește pentru deschiderea dietei.

7. *Pesta, 26 mai 1848.* Ministrul de război al Ungariei, Mészáros Lázár, către ministrul de interne Szemere Bertalan. Îl informează cu regret că nu-i poate satisface cererea de a trimite forță militară în Solnocul de Mijloc. A intervenit însă la Ministerul de Externe, pentru ca acesta să facă demersurile necesare în vederea trimiterii din Transilvania a unor trupe. După cum a fost informat, s-au și trimis la Zalău trei companii din regimentul Turszky.

8. *Sibiu, 26 mai 1848.* Feldmareșalul Pfersmann către Guberniul Transilvaniei. Îi face cunoscut că: a trimis de la Sibiu o companie de infanterie din regimentul Bianchi la Soroștin; satul Beța a fost pacificat de o unitate a regimentului de cavalerie Ferdinand Maximilian.

9. *Sibiu, 26 mai 1848.* Comitele sașilor Franz Salmen către baronul Béldi György de la prezidiul Tezaurariatului. Îl asigură că noul comitet pentru păstrarea ordinii constituite nu are puteri extraordinare. Menirea lui este să se ocupe cu: aprovizionarea locuitorilor, asigurarea securității vieții și averii cetățenilor, supravegherea „agitatorilor”, transportul armelor pentru gărzile cetățenești, întărirea apărării orașului.

10. *Matîș, 26 mai 1848.* Dregătoria comitatului Alba de Sus către comisarul comitatens, Nánási Sámuel. Îi trimite raportul judeului nobiliar Szaboszlai Lajos,

referitor la activitatea „instigatoare” a evreului românizat Iosif Grecu, precum și cererea acestuia prin care caută să se dezvinovătească.

11. *Deva, 26 mai 1848.* Prim-judele dirigitor al comitatului Hunedoara, Lukács József, către Guvernul Transilvaniei. Îi raportează că s-a conformat ordinului gubernial de a întreprinde măsuri pentru pacificarea iobagilor baronului Bornemissza Ignác din Bretea Mureșană și Ilia.

12. *Corunca, 26 mai 1848.* Judele regesc suprem al scaunului Mureș, Toldalagi Ferenc, către guvernatorul Teleki. Îi înaintează în copie propunerea casierului regal Benkő Ferenc de a nu duce banii la controlul financiar de la Sibiu, deoarece în conjunctura anului 1848 nu se vor putea strânge impozitele și astfel vistieria scaunală va rămâne goală.

13. *Odorheiu Secuiesc, 26 mai 1848.* Judele regesc Gálffy Elek și prim-notarul Jakab Lajos către concetățenii lor din scaunul Ciuc. Le recomandă atenției și bunăvoinței lor pe trimișii guvernului maghiar, Gál Sándor și Klapka György.

14. *Cristuru Secuiesc, 26 mai 1848.* Judele regesc suprem al scaunului Odorheii către guvernatorul Teleki. Îi trimite în copie proclamația și instrucțiunile emisarilor guvernului maghiar, Gál Sándor și Klapka György. A decis să nu convoace adunarea populară propusă de cei doi emisari fără aprobarea Guvernului Transilvaniei.

15. *Făgăraș, 26 mai 1848.* Vicecăpitanul dirigitor al districtului Făgăraș, Jakab György, către guvernatorul Teleki. Îi face cunoscut că s-a deplasat personal la Mindra în 23 mai, unde boierii, aflând de venirea armatei, au încetat defrișarea pădurii, au predat-o paznicilor sași și s-au angajat să plătească despăgubirile ce vor fi fixate de o comisie de evaluare. Întrucît iobagii domeniului Făgăraș refuză să mai presteze robote, va încerca să-i convingă să le îndeplinească pînă se vor desființa legal, înainte de a se trimite împotriva lor armata.

16. *Brașov, 26 mai 1848.* Consiliul și comunitatea din Gherla către Magistratul Brașovului. Îl roagă să dea instrucțiuni deputaților săi să sprijine cererea orașelor Gherla și Dumbrăveni de a avea cite doi reprezentanți la viitoarea Dietă a Ungariei. Magistratul Brașovului se declară de acord cu cererea.

17. *Sighetu Marmăției, 26 mai 1848.* Extras din hotărîrea adunării comitatului Maramureș, ținută la Sighetu Marmăției în 26 mai. Adunarea comitatensă decide introducerea judecății statariale și trasează juzilor nobiliari sarcina de a anunța în termen de opt zile instituirea ei împotriva acelor care se vor face vinovați de: jaf, hoție, incendiere, instigare la răzvrătire contra ordinii legal constituite sau a funcționarilor aparatului de stat, atac în grup al proprietăților.

18. *Cluj, 26 mai 1848.* Comisarul regal pentru reanexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către primul ministru al guvernului ungar, contele Batthyány Lajos. Îi raportează că a restabilit ordinea în Partiumul reanexat.

19. *Cluj, 26 mai 1848.* Împuternicitul guvernului ungar pentru anexarea Partiumului la Ungaria, baronul Wesselényi Miklós, către amicul său Déák Ferenc, ministrul justiției din guvernul de la Pesta. Îl informează că în Dieta de la Cluj perspectivele votării uniunii sînt mari, după terminarea Adunării românești de la Blaj. Dar în Transilvania românii formează majoritatea atît în scaunele sășești, cît și în comitate. După Adunarea de la Blaj, în rîndurile poporului român e mai dezvoltat sentimentul național decît printre slovaci. De aceea, cei cu drept de vot îi vor alege pe conaționali și astfel deputații vor fi români în multe cercuri electorale. Pentru a se evita acest lucru, împreună cu Bethlen János senior, Kemény Domokos, Zejk József, Zeyk Károly și Teleki Domokos, opiniază să nu se facă noi alegeri. Doar Szász Károly se pronunță în favoarea lor.

20. *Cluj, 26 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, către primul vicecomite Bálint Elek. Îi face cunoscut că cele trei companii sosite la Brebi, întrucît au un efectiv redus de soldați, cer să fie cantonate împreună. Șimleul Silvaniei nu poate rămîne totuși fără armată. De aceea o companie se va stabili aici. Celelalte două vor putea staționa fie la Hodod, fie la Cehu Silvasiei. Cu ele va colabora unitatea de husari de la Zalău. Tășnadul neputînd fi asigurat deocamdată cu trupe, dacă se vor răzvrăti la Cig sau pe Valea Eriului, se va apela la armata de la Carei.

21. *Cluj, 26 mai 1848.* Comisarul regal Asztalos Pál către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi scrie despre: situația din comitatele Zarand, Crasna și Solnocul de Mijloc, unde, după reanexare, sînt în vigoare două categorii de dispoziții (ale Guberniului Transilvaniei și ale guvernului Ungariei).

22. *Pesta, 26 mai 1848.* Împuternicitul guvernului ungar și comitele suprem al comitatului Timiș, Csernovics Péter, către comitele suprem al comitatului Arad, Bohus János. Îi ordonă să acționeze împotriva foștilor iobagi din Șemlac, intrucît au pus stăpînire pe o pășune de pe malul Mureșului, pe o insulă a Mureșului cu sâlcii și pe o grădină cu duzi, răpite de contele Hadik Gusztáv în urmă cu patru ani.

23. *Oituz, 26 mai 1848.* Medicul stațiunii de carantină de la Oituz, August Meyer, către comandantul unităților de grăniceri. Îi relatează că un prieten l-a informat despre sosirea unui emisar rus în Moldova care l-a împăcat pe domn cu boierii. El are misiunea de a merge la Semlin, în Banat, în apropierea graniței cu Turcia, pentru a-i atrage pe sirbi și pe români de partea rușilor cu ajutorul preoților.

24. *Alba Iulia, 26 mai 1848.* Comandantul cetății Alba Iulia, Horak, către Guberniul Transilvaniei. Îl înștiințează că s-a aprobat împuterniciei din Abrud, Székely Károly, o escortă formată dintr-un caporal și șase soldați care va asigura securitatea transportului pînă la Cluj a celor 100 de puști cu cremene, destinate înarmării gărzii cetățenești abrudene.

25. *Fără loc, 26 mai 1848.* Adunarea învățătorilor calvini din protopopiatul Valea Eriului, către ministrul cultelor și instrucțiunii publice din guvernul ungar, baronul Eötvös József. Îi înaintează o petiție prin care cer: emanciparea învățătorilor de sub tutela instituțiilor clericale; asigurarea lor cu un salariu corespunzător; egalizarea situației învățătorilor cu aceea a preoților; ridicarea bunăstării poporului pentru ca părinții să-și poată trimite copiii la școală.

26. *Carei, 26 mai 1848.* Moise Sora Noac către G. Barițiu, redactorul Gazetei Transilvaniei. Îl înștiințează că a fost eliberat din închisoarea comitatului Satu Mare, deoarece la judecată s-a dovedit că învinuirile ce i s-au adus erau nefondate. Totodată îl informează că la închisoare se aduceau zilnic foști iobagi care s-au făcut vinovați de a încerca să reintre în stăpînire a unor pășuni și a altor terenuri răpite anterior de către nobili, încît nu mai încăpeau în temnița comitatensă.

27. *Cluj, 27 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către: a) Comandamentul suprem al armatei; b) Tezaurariatul crăiesc. Le face cunoscută îngrijorarea Magistratului sau Consiliului din Ocna Sibiului față de starea de agitație a românilor din acest ținut care ar putea să periclitizeze liniștea și ordinea constituită; i-a recomandat ca în caz de nevoie să colaboreze cu Oficiul perceptoratului sării din localitate și împreună să intervină pentru ajutor la Comandamentul militar suprem; acestuia îi cere să satisfacă cererea de ajutor, iar Tezaurariatului să îndemne Oficiul perceptoratului sării la colaborare.

28. *Cluj, 27 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către Consiliul orașului Ocna Sibiului. La adresa din 22 mai îi răspunde că nu poate admite pretenția românilor agitați de a se înscrie în gărzi numai dacă vor avea ofițeri și arme proprii, deoarece ele nu se organizează pe naționalități, ci pentru apărarea averii și vieții tuturor cetățenilor.

29. *Cluj, 27 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către comitele suprem al Comitatului Turda. Îi ordonă să-i raporteze dacă e adevărată afirmația judei regesc suprem al scaunului Arieș, potrivit căreia țaranul român Beldian din Ciugudu de Sus ar avea în atelierul său 40—50 țevi, ce ar putea fi transformate în puști sau pistoale.

30. *Cluj, 27 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către judele regesc suprem al scaunului Odorhei. Îi comunică asentimentul comandantului suprem al armatei de a participa la instruirea gărzilor cetățenești atît ofițeri și subofițeri activi ai unităților militare regulate, cît și cei pensionați. Cererea de a li se furniza gărzilor cetățenești arme nu se poate îndeplini deocamdată. În schimb, împuterniciei juridicțiilor pot ridica praf de pușcă din magazinul militar de la Alba Iulia contra cost.

31. *Cluj, 27 mai 1848.* Guberniul Transilvaniei către prim judele dirigiuitor al comitatului Hunedoara, Lukács József. Îi face cunoscut raportul comitetului pentru apărarea ordinii constituite din orașul Hațeg, conform căruia unul din depu-

tații pentru dietă ar fi fost impus în mod ilegal prin presiuni și amenințări de unele elemente turbulente. Îi ordonă să ancheteze cele reclamate și să întocmească un raport în această privință.

32. *Budapesta, 27 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei către comitatul Zarand. Îi trimite petiția moșierului Szögény care se plinge că foștii iobagi din Mihăiești refuză să îndeplinească muncile prevăzute în contract și ocupă pământuri alodiale.

33. *Sibiu, 27 mai 1848.* Comitele sașilor Franz Salmen către dregătoria scaunului Miercurea. O informează că va acționa pentru a-i furniza cât mai repede posibil 50 de puști. Va acționa, de asemenea, și pentru detașarea unei companii de soldați la Miercurea. Îi este însă imposibil să procure arme și satelor săsești.

34. *Cluj, 27 mai 1848.* Judele primar al Clujului, Grois Gusztáv, către guvernatorul Teleki. Îi raportează că avocatul Szigethi Gyula Mózes care a solicitat permisiunea de a scoate un ziar cu titlul „Béke” [Pace] are o purtare morală ireproșabilă. Asupra averii lui n-a reușit însă să afle nimic exact.

35. *Micloșoara, 27 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Sus, groful Kálnoky Dénes, către: Guvernul și guvernatorul Teleki. Le face cunoscut că, deși a pus capăt personal răzvrătirilor de pe Valea Buiei, ele au izbucnit după Adunarea de la Blaj, concretizându-se în devastarea pădurilor alodiale. Agitații se manifestă și în satele din cercul inferior, îndeosebi în cele învecinate cu scaunele săsești Rupea, Sighișoara și Sibiu.

36. *Călvasăr, 27 mai 1848.* Vicecomitele Miske Imre către dregătoria comitatului Alba de Sus. Îi aduce la cunoștință că la Călvasăr s-a restabilit liniștea. Fiindcă armata mai era necesară până după tirgul de la Șeica Mare, roagă dregătoria să ordone judeului nobiliar Komáromi István să aprovizioneze din plasa sa soldații și caii acestora cu 510 porții de fîn și tot atâtea de ovăz, precum și cu 276 porții de piine.

37. *Călvasăr, 27 mai 1848.* Vicecomitele Miske Imre către dregătoria comitatului Alba de Sus. Îi propune să aprobe transferarea grănicerilor secui de la Călvasăr la Boarta, unde ar putea fi mai bine aprovizionați. La Călvasăr să rămână numai cavaleriști, pe care sătenii îi socotesc soldați ai împăratului, pe cînd pe grănicerii secui îi consideră instrumente ale nobililor.

38. *Mețiș, 27 mai 1848.* Dregătoria comitatului Alba de Sus către vicecomitele Miske Imre. Îi aprobă propunerea de a cantona la Boarta compania de grăniceri secui. Totodată îl anunță că ordinele referitoare la introducerea judecătii statariale au fost înmîinate juzilor nobiliari Földvári Pál și Komáromi István pentru a fi aduse la cunoștința comunelor.

39. *Sfîntu Gheorghe, 27 mai 1848.* Dregătoria din Trei Scaune către cea din scaunul Odorhei. Se declară de acord cu proiectul unei adunări naționale a secuiilor la Lutița sau la Odorheiu Secuiesc.

40. *Brașov, 27 mai 1848.* Joseph Graef, delegat brașovean la ședințele Universității săsești, către Consiliul orașului Brașov. Acceptă să acționeze în sensul instrucțiunilor primite de a sprijini prezența deputaților Brașovului și ai celorlalte orașe săsești la Dieta de la Cluj; generalul Puchner a plecat și el la dietă; comitele sașilor Franz Salmen nu va participa însă la lucrările ei; pe timpul dietei, Universitatea săsească își va înceta activitatea.

41. *Sibiu, 27 mai 1848.* Dregătoria scaunului Sibiu către Consiliul orașului Sibiu. Îi face cunoscut că dregătoria scaunală a revenit asupra hotărîrilor anterioare de a nu se trimite deputați la dieta de la Cluj. Au și fost aleși deputații: Konrad Schmidt și Joseph Schneider. Lor li s-au dat următoarele instrucțiuni: a) de a susține cu toată hotărîrea eventuala cerere a românilor de a li se acorda aceleași drepturi politice ca și celorlalte națiuni; b) de a se pronunța împotriva uniunii, iar în cazul că totuși se va vota să protesteze și să depună o moțiune cu opinia lor separată.

42. *Tășnad, 27 mai 1848.* Vicecomitele Bálint Elek către superiorul său baronul Wesselényi Miklós, comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc. Îi raportează că: a) confiscat armele găsite la locuitorii din Hodod și le-a trimis sub escorta husarilor la Zaláu; a ordonat punerea în lanțuri a „instigatorilor”, precum și a „complicilor” lor; a poruncit anchetatorilor Hatfaludi Elek, Wiski György și Boczó Károly, să continue investigația la Ulciug, Someș-Uileac și Cehu Silvaniei, după ce o vor termina la Hodod.

43. *Tășnad, 27 mai 1848.* Vicecomitele Bălint Elek către comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós. Îi aduce la cunoștință că Hododul fiind „pacificat”, a trimis soldații la Șimleu.

44. *Sighetu Marmăției, 27 mai 1848.* Vicecomitele Pogány Károly către comitele suprem al comitatului Maramureș. Îl informează că la Șugatag s-au produs tulburări. Tâietorii de sare, în număr de vreo 160, s-au opus încercărilor judei nobiliar Ioan Jurcă de a citi noile legi. Numai aducerea a 160 de membri ai gărzii cetățenești din Călinești i-a potolit. Cere să se trimită împotriva răzvrătiților o companie de soldați din Bocicău. Totodată îi anunță hotărîrea comitetului pentru păstrarea ordinii constituite de a introduce judecata statarială, înainte chiar de a obține aprobarea palatinului Ștefan.

45. *Șumuleu, 27 mai 1848.* Dregătoria scaunului Ciuc către judele regesc Endes Miklós. Îi aduce la cunoștință că locuitorii din Tușnad, Vrabia și Lăzărești s-au întâlnit într-o adunare populară și, la un apel sosit din Trei Scaune, au hotărît să-și procure cu forța arme și muniții, cu toate că nu există vreun pericol nici din partea sașilor, nici din acela al românilor.

46. *Bogata de Mureș, 27 mai 1848.* Comisarii guberniali Kemény Parkas și Boér Simon către dregătoria comitatului Turda. Raportează că în 24 mai s-au deplasat la Iclandu Mare, însoțiți de o unitate de cavalerie, unde au chemat și locuitorii din Iclandu Mic. I-au lămurit pe cei adunați să nu dea ascultare „agitatorilor”, ci să presteze robote pînă cînd dieta va vota legea desființării lor. Același lucru l-au făcut la Budiu de Cîmpie. După ce la Budiu de Cîmpie au lăsat 50 de grăniceri secui, iar cavaleria au trimis-o la locul ei de staționare, s-au îndreptat spre Bogata de Mureș.

47. *Karlowitz, 27 mai 1848.* Protosinghelul Patrachie Popescu către episcopul Șaguna. Îi relatează despre: proclamarea de către Congresul național sîrbesc de la Karlowitz a mitropolitului Josip Rajačić ca patriarh și a colonelului imperial Stevan Suplikac drept voievod al Voievodinei; înarmarea poporului sîrb, sub conducerea unui comitet național condus de Stratimirović; un apel al sîrbilor către români, tipărit la Belgrad, pe care i s-a poruncit să-l trimită în toate părțile.

48. *Ungheni, 27 mai 1848.* Notarul comunal Szántó János către vicejudele regesc al scaunului Mureș, Szentivány János. Îi denunță prezența la Ungheni a preotului din Șaroș pe Tirnavă, care a ținut cu românii o consfătuire secretă, propovăduindu-le ideea greșită a existenței unui rege unguresc și îndemnîndu-i să nu mai dea ascultare nici domnilor de pămînt, nici funcționarilor scaunali.

49. *Viena, 27 mai 1848.* Tezaurarul Mikó Imre către soția sa. Îi scrie despre acțiunile revoluționare de la Viena.

50. *Sibiu, 27 mai 1848.* Al. Bătrîceanu către concetățeanul său Nicolae Boier. Îl informează despre: plecarea lui din Blaj numai după ce s-a dat formă definitivă procesului verbal și celorlalte acte ale Adunării Naționale; rolul pe care-l îndeplinește la Sibiu, în calitate de membru al comitetului permanent; revoluția de la Viena și pericolul dezagregării monarhiei; posibilitatea unei confederații europene; stringența unirii forțelor românilor pentru a-și putea cîștiga drepturile la momentul oportun; congresul panslav de la Praga; nădejdea pe care și-o pune comitetul în organizarea mișcărilor de către Avram Iancu și de către ceilalți intelectuali din Munții Apuseni.

51. *Sibiu, 27 mai 1848.* Avocatul Ioan Buteanu către concetățeanul său Nicolae Boier. Completînd epistola precedentă, îi scrie despre speranța pe care și-o pun popoarele în congresul germanilor de la Frankfurt pe Main și în parlamentul francez de la Paris, pentru dărîmarea despotismului în toată Europa și pentru triumful dreptății și al libertății popoarelor.

52. *Cluj, 28 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către feldmareșalul Pfersmann. Îl roagă să-l informeze dacă între persoanele care au încercat să-i „instige” pe soldați împotriva celor ce vorbesc nemțește au fost implicate și persoane civile.

53. *Sibiu, 28 mai 1848.* Feldmareșalul Pfersmann către guvernatorul Teleki. Îl înștiințează că există posibilitatea ca cererea adresată de comitatul Tirnava comandantului divizionului de grăniceri secui cantonat la Mediaș să se îndeplinească, deoarece compania trimisă la Dileu Vechi, unde între timp s-a restabilit liniștea, poate fi mutată la Tirnăveni. Comitatul Turda putea apela la generalul Galbrunn, pentru a-i permite să utilizeze divizionul regimentului 2 de grăniceri secui care staționa în orașul Turda.

54. *Arad, 28 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Arad, Bohus János, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi comunică hotărîrea vechiului corp de funcționari comitatensi de a demisiona, în frunte cu vicecomitele Török Gábor, pentru a se da posibilitatea alegerii noilor dregători potrivit legii din 1848. Totodată îi înaintează lista noilor dregători, aleși de cetățenii cu drept de vot.

55. *Bogata de Mureș, 28 mai 1848.* Comisarul gubernial baronul Kemény Farkas, către Consistoriul Calvin reformat suprem din Transilvania. Îi atrage atenția că la Bogata de Mureș lipsa unui preot calvin i-a permis preotului greco-catolic român (Nicolae Vlăduțiu) să-i atragă pe mulți enoriași reformați la biserica sa. De aceea propune să fie acceptată alegerea de către credincioși a lui Tokai ca preot calvin în Bogata de Mureș.

56. *Cluj, 28 mai 1848.* Petiția celor aproape 50 de delegați aleși de Adunarea de la Blaj, în frunte cu episcopul Lemeni, înaintată Dietei de la Cluj. Prin ea cer: numirea unei comisii mixte care să cerceteze răpirile de hotare, munți, păduri și mori de către comunitățile săsești pentru a fi restituite comunităților românești; cedarea de către bisericile săsești, celor românești, a unei părți din terenurile comune de pe pământul crăiesc; împărțirea hotarelor în comunele mixte proporțional cu populația.

57. *Turda, 28 mai 1848.* Oficialitatea comitatului Turda către comitele suprem al aceleiași unități administrativ-teritoriale. Invocînd conținutul procesului verbal întocmit de comisarii guberniali, propune să fie trași la răspundere preotul român din Budiu de Cimpie (Ioan Pop) și fiul acestuia (Al. Papiu Ilarian) pentru activitatea lor antiunionistă.

58. *Bogata de Mureș, 28 mai 1848.* Proces verbal întocmit de comisarii guberniali Kemény Farkas și Boér Simon cu ocazia anchetei efectuate la Bogata de Mureș. Din procesul verbal reiese că au fost interogați 23 de martori. Toți cei care au recunoscut că au fost la biserică în duminica precedentă au mărturisit același lucru: preotul Nicolae Vlăduțiu i-a pus să jure credință împăratului Ferdinand, atît pe români cît și pe maghiari și pe armeni; i-a îndemnat de asemenea să fie solidari între ei, să trăiască în pace unii cu alții și să presteze robota domnilor pînă va fi desființată prin lege.

59. *Albești, 28 mai 1848.* Judele nobiliar Somogyi István către oficialitatea comitatului Alba de Sus. Îi raportează că la Brateiu, după adunarea de la Blaj, din cei 300 de iobagi nu ies la lucru decît vreo 20 și și aceștia muncesc cum vor, astfel că porumbul grofilor Haller a rămas neprășit. Pentru a-i aduce pe iobagi la ascultare, solicită să i se trimită de la Sighișoara o companie sau două din regimentul Carol Ferdinand.

60. *Mețiș, 28 mai 1848.* Dregătoria comitatului Alba de Sus către vicecomitele Miske Imre. Îl informează că satele răzvrătite sînt obligate să suporte întreținerea soldaților cantonați la Boarta, atît în ceea ce privește cazarea, cît și piinea. Doar carnea va fi achitată.

61. *Sfintu Gheorghe, 28 mai 1848.* Judele regesc suprem din Trei Scaune, Petrichevich Horváth Albert, către guvernatorul Teleki. Îi aduce la cunoștință acțiuni cu caracter antinobiliar ale grănicerilor secui, care s-au produs la Ojdula. Cere instrucțiuni în vederea împiedicării extinderii tulburărilor.

62. *Brașov, 28 mai 1848.* Judele primar al orașului Brașov, Johann Albrichsfeld, către guvernatorul Teleki. Îi comunică, la fel ca și Consiliul orașului Brașov, informația provenită din Moldova, potrivit căreia o armată rusească de 60 000 de soldați e gata să treacă Prutul, dacă se va adeveri că boierii opoziționiști au strîns în Transilvania 30 000 de oameni pentru a merge să-l alunge pe domnitorul (Mihail Sturdza).

63. *Sighișoara, 28 mai 1848.* Delegații sighișoreni la Universitatea săsească, Michael Wennrich și Johann Schwarz, către Consiliul orașului Sighișoara. Raportează că pînă în 26 mai Sibiul nu și-a desemnat încă deputații pentru dietă. În schimb și-au ales Brașovul, Mediașul, Bistrița, Sebeșul, Șeica Marc, Rupea, Miercurea Sibiului, Nocrichul și Orăștie. Sibiul mai ezită pînă va avea siguranță că deputații nu vor fi supuși presiunii și terorizării. Regretă că în problema uniunii deputații scaunelor și districtelor au instrucțiuni diferite, deoarece în acest fel nu vor putea adopta o poziție comună și solidară.

64. *Ungheni, 28 mai 1848.* Vicejudele regesc Szentiványi János către vicejudele regesc Szeredai Benedek. Îi face cunoscut că în urma anchetei întreprinse la Ungheni a constatat că denunțul împotriva preotului român Ioan Pop din Șaroș pe Tîrnava s-a dovedit neintemeiat.

65. *Ungheni, 28 mai 1848.* Procesul verbal al anchetei întreprinse la Ungheni de vicejudele regesc Szentiványi János și de asesorul jurat al scaunului Mureș, Markódi Siklódi Márton.

66. *Cluj, 28 mai 1848.* Redactorul „Gazetei Transilvaniei”, G. Barițiu, către Comitetul național de la Sibiu. Îl informează despre atmosfera de la Cluj și din sinul delegației aleasă la Adunarea de la Blaj. După ce s-au sfătuit în 27 seara, a doua zi dimineața membrii delegației, în frunte cu episcopul Lemeni, au făcut vizite: comisarului imperial (Puchner), guvernatorului (Teleki) și președintelui dietei (Kemény). Ultimul i-a informat că deputații sînt înclinați să satisfacă revendicările românilor în afară de recunoașterea lor ca națiune.

67. *Sibiu, 29—30 mai 1848.* Națiunea română către frații unguri, secui și sași. Pe toți îi cheamă să elimine temerea și suspiciunea dintre naționalități. Ungurilor și secuilor le atrage atenția că o uniune votată de o mînă de aristocrați nu poate fi acceptată de români, fără a-și da ei înșiși consimțămîntul ca națiune.

68. *Cluj, 29 mai — 18 iulie 1848.* Procesul verbal al sesiunilor Dietei de la Cluj. Cuprinde: numele deputaților aleși și regaliști; dezbaterile prilejuite de discutarea proiectelor de legi și adresele însoțitoare; diferite cereri și rezoluții adoptate în legătură cu ele; cuvîntările unora din liderii nobilimii liberale maghiare etc.

69. *Cluj, 29 mai — 18 iulie 1848.* Colecția cu actele Dietei de la Cluj. Conține: a) legile adoptate de dietă și anume: a uniunii, electorală, a gărzilor cetățenești, a desființării robotei și a celorlalte obligații iobăgești, a despăgubirii foștilor proprietari feudali individuali și colectivi de către stat, a purtării comune a sarcinilor obștești, a egalității confesiunilor; b) adrese către monarh, comisarul regal, palatinul și guvernul Ungariei, care au însoțit proiectele de legi.

70. *Cluj, 29 mai 1848.* Procesul verbal al sesiunilor deputaților sași de la Dieta de la Cluj. În prima parte reflectă strădaniile deputaților sași de a-și justifica atitudinea prounionistă prin acceptarea uniunii fără condiții; în a doua parte relevă regretul acelorasi deputați sași că și-au dat prea ușor votul pentru uniune.

71. *Innsbruck, 29 mai 1848.* Împăratul Ferdinand către: a) guvernatorul Transilvaniei, contele Teleki; b) comandantul suprem al armatei, generalul Puchner. Le aduce la cunoștință incuviințarea dată apelului adresat de primul ministru al Ungariei, contele Batthyány, către grănicerii și scaunele secuiești.

72. *Viena, 29 mai 1848.* Șeful Cancelariei aulice a Transilvaniei de la Viena, baronul Apor Lázár, către guvernatorul Teleki. Îl vestește despre numirea sa de către monarh la conducerea Cancelariei aulice în locul contelui Mikó Imre, președintele Tezaurariatului transilvănean.

73. *Pesta, 29 mai 1848.* Ministerul Justiției de la Pesta către locuitorii comitatului Timiș. Îi informează că prin legea nr. 9 au fost desființate numai prestațiile iobăgești de natură urbarială. Cele pretinse după pămînturile alodiale rămîn în continuare în vigoare. Prin urmare se menține și taxa morăritului, ea nefiind considerată îndatorire urbarială, ci drept regalian.

74. *Cluj, 29 mai 1848.* Comandantul suprem al armatei transilvănene, generalul Puchner, către guvernatorul Teleki. Îi face cunoscută dispoziția monarhului de a colabora împreună pentru a asigura liniștea și securitatea membrilor dietei, a le garanta libertatea cuvîntului și a votului.

75. *Sibiu, 29 mai 1848.* Universitatea săsească din Sibiu către Magistratul sau Consiliul orașului Brașov. Răspunde la obiecțiile publicului brașovean aduse proiectului de reglementare a relațiilor cetățenești a populației de pe teritoriul scaunelor și districtelor săsești. Obiecțiile nu le consideră fondate, deoarece reformele prevăzute în proiect sînt cerute de spiritul timpului.

76. *Iași, 29 mai 1848.* Consulul prusac la Iași, Richthofen, către superiorul său, ministrul de externe al Prusiei, von Arnim. Îi raportează că: la Iași este așteptat să vină de la București generalul rus Duhamel, trimis de țar în prin-

cipate cu o misiune specială; la Braşov urmează să aibă loc o întâlnire a reprezentanţilor tuturor provinciilor româneşti; românii din Transilvania, Ungaria, Bucovina, Basarabia şi cele două principate nu vor accepta să devină instrumente ale panslavismului, deoarece vor să-şi impună propria naţionalitate; în Moldova şi Ţara Românească se profilează declanşarea unor acţiuni revoluţionare.

77. *Tirnăveni, 29 mai 1848.* Proces-verbal luat în şedinţa oficialităţii comitatului Tirnăveni din 29 mai 1848, desfăşurată sub preşedinţia prim-judeului nobiliar Földvári Ferenc. Acesta îi informează pe cei prezenţi că: în vederea restabilirii ordinii, o companie de grăniceri secui va staţiona la Cucerdea.

78. *Aiud, 29 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Báffy Miklós, către guvernatorul Teleki. Îi aduce la cunoştinţă că a reuşit să reprime acţiunile iobagilor din Turdaş, Spălnaca şi Hopirta.

79. *Zalău, 29 mai 1848.* Vicecomitele comitatului Solnocul de Mijloc, Bálint Elek, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează despre: restabilirea liniştii şi ordinii în comitat.

80. *Meiş, 29 mai 1848.* Dregătoria comitatului Alba de Sus către judele nobiliar Somogyi István. Îi răspunde la raportul din ziua precedentă prin care a cerut ajutor militar împotriva răzvrătiţilor din Brateiu.

81. *Boarta, 29 mai 1848.* Comisarii pentru menţinerea ordinii constituite, Nagy Sándor şi Mihály Károly, către oficialitatea comitatului Alba de Sus. Îi relatează că la 25 mai s-au deplasat la Călvasăr, însoţiţi de trupe de represie, pentru a ancheta acţiunea sătenilor, concretizată în stăpânirea asupra pădurii alociale. Cu ocazia anchetei întreg satul s-a dovedit solidar.

82. *Viena, 29 mai 1848.* Groful Mikó Imre către soţia sa. Îi scrie despre: potolirea agitaţiei revoluţionare de la Viena; vizita pe care i-a făcut-o Nopcea ca membru al delegaţiei române; îngrijorarea provocată de revendicările românilor; acceptarea de către monarh a demisiei lui din funcţia de şef al Cancelariei aulice a Transilvaniei de la Viena etc.

83. *Bogatu Român, 29 mai 1848.* Parohul Daniilă Răulea către profesorul Ioan Panovici de la Seminarul teologic din Sibiu. Îl roagă să-l îndrume cum să redacteze actul de chezăşie cerut de dregătorii comitatensi pentru ca satul să nu se mai răzvrătească.

84. *Cluj, 30 mai 1848.* Guvernatorul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Alba de Sus. Îl anunţă că în urma ordinului Comandamentului suprem al armatei o unitate de grăniceri secui va fi detaşată la Călvasăr, Boarta, Mihăileni şi Ştenea pentru a restabili ordinea tulburată.

85. *Cluj, 30 mai 1848.* Împuternicitul guvernului ungar în Transilvania, baronul Perényi Zsigmond, către ministrul de interne Szemere Bertalan. Îi raportează despre: atmosfera prounionistă pe care a găsit-o la Cluj printre maghiari şi secui; opoziţia sa faţă de propunerea unora de a merge toţi deputaţii din Dieta Transilvaniei în parlamentul comun de la Pesta, deoarece acest lucru ar contraveni dispoziţiilor legii electorale din Ungaria referitoare la reprezentanţa populară; capitularea deputaţilor saşi şi a episcopului Lemeni în problema uniunii; încercarea de a-l câştiga pentru uniune pe episcopul ortodox Şaguna.

86. *Fără loc, 30 mai 1848.* Comisarul pentru păstrarea ordinii constituite, baronul Kémeny Farkas, către oficialitatea comitatului Turda. Îi aduce la cunoştinţă că localităţile Dileu Vechi, Icelandu Mare, Budiu de Cîmpie şi Bogata de Mureş n-au fost de fapt revoltate.

87. *Cluj, 30 mai 1848.* Deputaţii braşoveni la Dieta de la Cluj, Elias Roth şi Ludwig Brennerberg, către Magistratul sau Consiliul din Braşov. Îi relatează despre atmosfera pe care au observat-o la Cluj în preajma şi în primele două zile ale dietei: la reprezentanţii stărilor privilegiate ale maghiarilor şi secuilor au constatat graba de a realiza uniunea atât timp cât mai deţineau majoritatea absolută în dietă prin excluderea românilor; la închiderea şedinţei din 30 mai dieta a ales din sânul ei o comisie regnicolară de 24 membri care să discute cu guvernul şi Parlamentul Ungariei adoptarea formei definitive a legii uniunii.

88. *Cluj, 30 mai 1848.* Deputaţii armeni la Dieta stărilor privilegiate de la Cluj, Másvilági István şi Karátsony János, către Consiliul oraşului Dumbrăveni. Îi informează despre deschiderea dietei şi propunerile prezentate în şedinţele din

29—30 mai. Printre aceste propuneri menționează cele referitoare la legea uniunii, legea electorală, petiția românilor, condițiile sașilor, dreptul orașului Dumbrăveni de a-și trimite doi deputați în viitorul parlament ungar.

89. *Drăușeni, 30 mai 1848.* Judele primar al satului Drăușeni Markos Mihály, către dregătoria scaunului Odorhei. Îi face cunoscut că zvonul despre atacarea satelor de pe Tirnave de către 2.000 secui s-a dovedit neintemeiat.

90. *Păclșa, 30 mai 1848.* Judele nobiliar Pogány István către oficialitatea comitatului Alba de Jos. O înștiințează că a întreprins o anchetă la Păclșa în urma căreia a constatat că preotul din această localitate a îndemnat enoriașii să se înarmeze și să nu dea ascultare dispoziției de introducere a statariului.

91. *Cluj, 30 mai 1848.* Baronul Wesselényi Miklós către amicul său Deák Ferenc, ministru în guvernul ungar. Îi scrie despre: atmosfera prounionistă ce a domnit în dieta stărilor privilegiate ale maghiarilor și secuilor cu prilejul votării proiectului de lege referitor la uniune; controversa ivită în sinul dietei asupra modalității trimiterii deputaților Transilvaniei în Parlamentul Ungariei.

92. *Nadeș, 30 mai 1848.* Intendentul Gazda József către stăpînul său baronul Apor Károly. Îl înștiințează despre: atitudinea antinobiliară a iobagilor și refuzul lor de a mai presta robotele; teama de maghiari, care domnește în satele românești și sășești, concretizată în fuga în păduri la auzul oricărui zvon amenințător.

93. *Sibiu, înainte de 31 mai 1848.* Răspunsul Comitetului național de la Sibiu la proclamația românilor din Ungaria apărută în „Pesti Hirlep”. Proclamația se poate considera ca emanînd de la o persoană sau alta și nu de la reprezentanții tuturor românilor bănățeni, bihoreni, sătmăreni și maramureșeni, deoarece ei nu s-au întrunit într-un congres pentru a se proclama națiune de-sine-statătoare. În schimb cei din Transilvania au făcut acest lucru la Blaj în 15 mai. Prin uniunea cu Ungaria, Transilvania și-ar pierde libertatea de stat neatîrnat supus numai împăratului. Într-un Ardeal liber, românii vor avea posibilitatea să-și păstreze naționalitatea și limba națională. În consecință nu românii din Transilvania ar trebui să se integreze în Ungaria, ci cei de acolo să vină și să formeze cu frații lor transilvăneni o singură națiune.

94. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către stările privilegiate din scaunul Odorhei. Le aduce la cunoștință că nu poate aproba hotărîrea pe care au luat-o în ședințele din 2 și 3 mai de a cere dietei să interzică atît scoaterea veniturilor fiscale din Transilvania, cît și trimiterea impozitelor strînse din scaunul Odorhei la casieria de stat din Sibiu. De astfel chiar dacă dieta ar aproba astfel de propuneri, ele n-ar avea valabilitate decît după ce ar fi sancționate de monarh.

95. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către: a) directorul Procuraturii publice; b) comitele suprem al comitatului Cluj; c) scaunul Mureș; d) Capitulul din Blaj. Le face cunoscut că avocatul Florian Micaș din Cluj a fost arestat, deoarece împreună cu Ioan Buteanu, Al. Pop (Papiu-Ilarian) și Ioan Suciu din Cluj s-au făcut „vinovați” de a-i „instiga” pe români contra stăpînitorilor maghiari pe care i-au etichetat drept asupritori.

96. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernul Transilvaniei către comitele suprem al comitatului Alba de Sus. Îl vestește că: este scutit de a se prezenta la Dieta de la Cluj; i se acordă imputernicirile cerute pentru a preveni o răscoală pe valea Buiei; s-au făcut demersuri pentru a i se pune la dispoziție forța militară solicițată.

97. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către comitetul pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Hunedoara. Îl înștiințează că nu i se poate satisface cererea de a i se pune la dispoziție patru companii de grăniceri secui de către Comandamentul suprem al armatei, deoarece la Deva este cantonată deja o companie a regimentului Bianchi.

98. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Turda. Îi răspunde că a primit informația liniștitoare din care rezultă că la Lupșa și împrejurimi nu există pericolul unei răscoale; de asemenea că s-a dovedit neintemeiat zvonul despre confecționarea de lănci și de alte arme țărănești.

99. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Turda. Întrucît din actele înaintate rezultă că la Dileu Vechi și împreju-

rimi poporul agitat s-a liniștit, consideră justificată menținerea armatei în plasa Bogata de Mureș numai pînă încetează acolo tendințele de nesupunere.

100. *Cluj, 31 mai 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Alba de Jos. Îl anunță că a primit informația comitetului pentru păstrarea ordinii din comitat despre aducerea la ascultare a iobagilor din Turdaș, Hopirta, Spălnaca, Sorostin și Hoghilag.

101. *Pesta, 31 mai 1848.* Primul ministru al Ungariei, Batthyány Lajos, către Wesselényi Miklós. La întrebarea privind participarea reprezentanților din Parțium la parlamentul de la Pesta, îi răspunde că ei trebuiau aleși potrivit legii.

102. *Pesta, 31 mai 1848.* Ministerul de Interne de la Pesta către congregația comitatului Maramureș. Îi cere să soluționeze petiția Consiliului orașului Sighetul Marmăției de a se lua măsuri pentru a se realiza contopirea instituțiilor nobiliare, existente înainte de 1848, cu cele ale burgheziei.

103. *Budapesta, 31 mai 1848.* Ministrul de interne al Ungariei Szemere Bertalan, către vicecomitele comitatului Timiș, Vukovics Sebő. Îl sfătuiește să-l menajeze pe comitele Csernovics Péter și să împartă puterea cu el, deoarece, deși nu s-a dovedit prea folositor, putea să facă în viitor mult rău. La fel îl sfătuiește să se comporte cu tact față de Eftimie Murgu care a redactat manifeste către românii bănățeni convenabile guvernului ungar.

104. *Budapesta, 31 mai 1848.* Ministrul de interne din guvernul de la Pesta, Szemere Bertalan, către Wesselényi Miklós, comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc. Îl informează că a intervenit la Ministerul de Război, pentru a i se pune la dispoziție unități militare.

105. *Cluj, 31 mai 1848.* Împuternicitul guvernului de la Pesta, baronul Perényi Zsigmond, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi relatează despre: propunerile privind alegerea deputaților pentru viitorul Parlament al Ungariei, fie pe baza unui cens de 5 florini, fie prin vot indirect; concentrarea pe malul răsăritean al Prutului a unei armate țariste de 30.000 oameni și pericolul intervenției ei în principatele de la Dunărea de Jos; inexistența unor dovezi ale influenței ce s-ar exercita din cele două principate asupra agitatorilor antiunioniști din Transilvania; discuțiile cu Paul Dunca și G. Barițiu care i-au dat asigurări că românii transilvăneni nu au sentimente panslaviste.

106. *Sibiu, 31 mai 1848.* Feedmareșalul Pfersmann, adjunctul comandantului suprem, către guvernatorul Teleki. Îi face cunoscut că va trimite o companie a primului regiment de grăniceri secui în comitatul Tîrnava.

107. *Sibiu, 31 mai 1848.* Universitatea sâcască decide că nu poate aproba cererea arendașului moșiilor lui Karl von Bruckenthal din Făgăraș și Porumbac de a se lua măsuri contra iobagilor care refuză să mai presteze robotele: o hotărîre în această cauză se va putea adopta numai după ce se va afla decizia Dieței de la Cluj în problema relațiilor urbane.

108. *Sibiu, 31 mai 1848.* Episcopul ortodox Șaguna către guvernatorul Teleki. Îi aduce la cunoștință că la 1 iunie va pleca la monarh cu scopul de a-i mulțumi pentru confirmarea sa ca episcop.

109. *Lugoj, 31 mai 1848.* Proces-verbal luat în ședința comitetului permanent pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Caraș. Se consemnează că s-a luat la cunoștință ordinul ministrului de interne de la Pesta, Szemere Bertalan, prin care se vestește că alături de comitele suprem Csernovics Péter, se numește cu prerogative egale în calitate de vicecomite Vukovics Sebő.

110. *Cluj, 31 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál, către guvernatorul Teleki. Îi înaintează raportul comisiei care l-a anchetat pe tînrul Vasile Fodor.

111. *Cluj, 31 mai 1848.* Proces-verbal întocmit la Cluj în 30 mai de comisia anchetatoare care l-a interogat pe tînrul practicant la Tezaurariat, Vasile Fodor, fiul preotului Ioan Fodor din Bistra. Din procesul verbal reiese că Vasile Fodor a fost arestat pentru că a vorbit în fața oamenilor despre: vechimea și originea românilor care le dă dreptul de a fi stăpîni pe pămîntul ce-l locuiesc; desființarea așa-ziselor drepturi regaliene ale morăritului și circiumăritului; necesitatea de a nu se accepta uniunea cu Ungaria.

112. *Tirgu Secuiesc, 31 mai 1848.* Judele primar Kovács Dániel și prim-notarul Szabó Dániel din Tirgu Secuiesc către guvernatorul Teleki. Îl roagă să intervină la Comandamentul suprem al armatei în problema voluntarilor.

113. *Sfintu Gheorghe, 31 mai 1848.* Judele regesc suprem din Trei scaune către: Judele crăiesc al scaunului filial Seps; b) comandantii unităților de grăniceri secui din Sfintu Gheorghe. Celui dintîi îi ordonă să se deplaseze în localitatea Reci și împreună cu delegatul numit de comandantii militari să ancheteze cine i-a instigat pe urbaliști să nu se mai supună proprietarilor de moșii și să nu mai presteze slujbe iobăgești. Comandanților le cere să numească militarii anchetatori.

114. *Cluj, 31 mai 1848.* Comitele suprem al comitatului Turda, Thoroczka Miklós, către Guberniul Transilvaniei. Îi înaintează raportul întocmit de comisarul pentru păstrarea ordinii.

115. *Dalnic, 31 mai 1848.* Vicejudele regesc al scaunului filial Kézdi, Lázár Dávid, către judele crăiesc suprem din Trei scaune Petrichev Horváth Albert. Îi raportează despre o adunare populară care a avut loc în ziua precedentă la Cernatu de Jos cu participarea locuitorilor din satele învecinate.

116. *Sibiu, 31 mai 1848.* Universitatea săsească din Sibiu către Magistratul sau Consiliul orașului Brașov. În numele Universității, comitele sașilor Franz Salmen și notarul Friedrich Arz îi reproșează Magistratului din Brașov că a făcut o notă discordantă față de celelalte scaune și districte în problema participării la lucrările Dietei de la Cluj și îndeosebi în aceea a atitudinii față de uniune.

117. *Cojocna, 31 mai 1848.* Consiliul localității Cojocna către guvernatorul Teleki. Îi face cunoscut că la Cojocna s-a constituit o gardă cetățenească și-l roagă să intervină la Comandamentul militar din Cluj pentru a i se repartiza 300 de puști și pentru a i se trimite un soldat care s-o instruiască.

118. *Siculeni, 31 mai 1848.* Vicejudele regesc Székely Zsigmond către judele crăiesc suprem al scaunului Ciuc, Balási József. Îi aduce la cunoștință că problema uniunii a determinat exacerbarea acțiunilor revoluționare antinobiliare ale poporului la Lăzărești, Tușnad, Vrabie și Curcani.

119. *Siculeni, 31 mai 1848.* Vicejudele regesc al scaunului Ciuc, Székely Zsigmond, către reprezentanții adunării populare din Ciucul inferior care a avut loc la Cetățuția. Le propune să se amîne cu două-trei zile întrunirea adunării generale pe întreg scaunul Ciuc.

120. *Cluj, 31 mai 1848.* Samuil Poruțiu, membru al delegației aleasă la Adunarea națională de la Blaj pentru a prezenta Dietei de la Cluj programul revoluționar în 16 puncte sub forma unei petiții, către S. Bărnuțiu, vicepreședinte al Comitetului național permanent de la Sibiu. Îi relatează despre: atmosfera prounionistă observată printre maghiarii din Cluj; încercarea episcopului Lemeni, sprijinit de Dumitru Moga, de a aduce unele modificări petiției; deschiderea dietei de către Puchner, în calitatea lui de comisar imperial; proclamarea uniunii la propunerea baronului Wesselényi Miklós; acceptarea ei de către deputații sași și de către episcopul Lemeni.

121. *Cluj, 31 mai 1848.* Tinerele calfe din breslele clujene către președintele dietei. Îi înaintează o petiție prin care roagă dieta să acorde libertăți depline tuturor celor ce voiau să practice o meserie.

122. *Arad, 31 mai 1848.* Trei locuitori din Vârșand, înmănați în închisoarea comitatului Arad pentru că au participat la răscoala din 23 aprilie contra autorităților, către judecătoria comitatensă. Cer să fie eliberați temporar pe cautiune pentru a putea efectua muncile agricole de primăvară în gospodăriile lor.

123. *Cluj, sfîrșitul lunii mai 1848.* Deputații scaunului Orăștie, Lészai Antal și Molnár Károly, către dietă. Înaintează pentru soluționare petiția în 25 de puncte, adoptată la adunarea generală a scaunului Orăștie pe baza programului redactat cu ocazia „consfătuirii” românilor care a avut loc la Blaj în 15—17 mai.

124. *Buda, sfîrșitul lunii mai 1848.* Apelul lui Eftimie Murgu adresat românilor bănățeni. Invocînd legile adoptate de dieta de la Bratislava, prin care au devenit proprietari deplin pe sesiile lor, au fost eliberați de obligațiile iobăgești și au primit dreptul de a-și alege reprezentanții în parlamentul de la Pesta, îi îndeamnă să se înscrie în gărzile cetățenești.

125. *Boarta, 30 mai — 1 iunie 1848.* Proces verbal întocmit de Szarka János și Mihály Károly, comisari pentru apărarea ordinii constituite, cu prilejul anchetării acțiunilor antinobiliare ale iobagilor din Boarta. Din cele spuse de majoritatea celor interogați reiese că în 25 mai, pe baza hotărârii întregului sat, i-au interzis judeului domeniul al nemeșului Szalánczi Sámuel să mai taie lemne din pădure.

126. *Cluj, 1 iunie 1848.* Guvernatorul Transilvaniei, Teleki József, către arhiducele Ștefan, palatinul Ungariei. Îi aduce la cunoștință informația potrivit căreia ar urma să treacă în curind din Moldova în Transilvania un spion țarist deghizat în comerciant, cu misiunea de a merge în Banat pentru a-i determina pe slavii de acolo să-și dovedească atașamentul cu armele în mâini față de Rusia.

127. *Viena, 1 iunie 1848.* Șeful Cancelariei aulice a Transilvaniei de la Viena, baronul Apor Lázár, către guvernatorul Teleki. Îl anunță că a primit adresa cu informația despre cei trei emisari trimiși de guvernul ungar la grânicerii secui.

128. *Cluj, 1 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Cluj, Matskási Pál și vicenotarul Somlya Mihály către guvernatorul Teleki. Îi raportează că o comisie, însoțită de forțe militare, a reușit să-i „pacifice” pe „răzvrățiții” din Simboleni.

129. *Aiud, 1 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki. Îl informează despre reușita acțiunii pe care a întreprins-o la Coșlariu.

130. *Lugoj, 1 iunie 1848.* Prim-vicecomitele comitatului Caraș, Jakabffy Kristóf, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi reamintește activitatea lui Eftimie Murgu de dinainte de 1848, mai întâi la București și apoi în Banat.

131. *Zalău, 1 iunie 1848.* Judele primar din Zalău, Kiss Károly, către ministrul de interne al Ungariei, Szemere Bertalan. Îi raportează că la Zalău: se menține liniștea; a avut loc alegerea dregătorilor orașului; a început conscrierea în gărzile cetățenești.

132. *Ocna Șugataș, 1 iunie 1848.* Vicecomitele Gabriel Mihali către superiorul său, comitele suprem al comitatului Maramureș. Îi face cunoscut că: la Cluj, dieta a votat uniunea; revolta tăietorilor de sare a fost reprimată.

133. *Dalnic, 1 iunie 1848.* Vicejudele regesc al scaunului Kézdi, Lázár Dávid, către judele crăiesc suprem din Trei Scaune, Petrichevich Horváth Albert. Îl pune la curent cu „instigația” săvârșită de țăranul dependent Veres János de a nu se mai presta robote.

134. *Viena, 1 iunie 1848.* Tezaurarul Mikó Imre către soția sa. O pune la curent cu atmosfera creată la Viena de starea de spirit revoluționară.

135. *Cluj, 1 iunie 1848.* Deputatul Sibiului la Dieta stărilor privilegiate de la Cluj, Joseph Schneider, către comitele sașilor Franz Salmen. Îi înaintează proiectul legii uniunii trimis la monarh în vederea sancționării, precum și declarația prin care deputații sași încearcă să-și justifice votul prounionist.

136. *Nădălbesti, 1 iunie 1848.* Protopresbiterul Moise Ghergariu din Ineu către episcopul Gherasim Raț și Consistoriul episcopal din Arad. Le propune să-i numească preoți în parohiile Berindea și Minead pe învățătorul Alexandru Beltechi și respectiv Iuon Dronea, deoarece amândoi au avut o contribuție importantă la reîntoarcerea acestor localități și a altora de la greco-catolicism la ortodoxism.

137. *Călvasăr, 1 iunie 1848.* Nemeșii Török Sámuel, Tamási István și Szabó András din Călvasăr către comisarul gubernial Pocsá Ferenc. Îl roagă să nu-i pedepsească pe iobagii din Călvasăr pentru acțiunile lor, deoarece au ajuns la înțelegere cu ei.

138. *Oradea, 1 iunie 1848.* Informatorul Jablonczy către generalul Puchner. Îi recomandă să-i urmărească pe boierii refugiați din Moldova în trecerea lor clandestină prin Bistrița și Cluj. Totodată îi dă ca sigură știrea despre declanșarea revoluției românilor care ar urma să se propage de la apus spre răsărit.

139. *Oradea, 1 iunie 1848.* Informatorul Jablonczy către comitele suprem și vicecomitele comitatului Bihor. Îl avertizează că s-ar pregăti declanșarea unei

revoluții a românilor; ea ar avea sprijinul aderenților din Moldova, care s-ar fi răscolat deja, și ar urmări împărțirea pământurilor nobiliare.

140. *Viena, 2 iunie 1848.* Expunerea ministrului de război al Austriei, Manner, care însoțește proiectul de lege privind îngrădirea pedepselor corporale în armată, înaintat spre sancționare împăratului.

141. *Pesta, 2 iunie 1848.* Ministrul de interne de la Pesta, Szemere Bertalan, către imputernicitul guvernului Ungariei în Transilvania, baronul Perényi Zsigmond. Îl informează despre: manifestații la Buda și Pesta prilejuite de votarea uniunii de către Dieta stărilor de la Cluj; hotărîrea guvernului ca primul ministru Batthyány să-i însoțească pe cei doi delegați trimiși de dietă cu proiectul legii uniunii la împărat pentru a o sancționa cât mai grabnic.

142. *Sibiu, 2 iunie 1848.* Feldmaresalul Pfersmann, locțiitorul comandantului suprem, către guvernatorul Teleki. Se declară de acord cu renunțarea la anchetarea nesupunerii grănicerilor secui de la Ozun, deoarece în împrejurările date ea ar putea provoca o răscoală a populației secuiești cu urmări imprevizibile.

143. *Orăștie, 2 iunie 1848.* Episcopul ortodox Șaguna către guvernatorul Teleki. Îl anunță că a fost informat despre alegerea sa de către Dieta de la Cluj printre membrii comisiei regnicolare care va trata cu guvernul ungar problema uniunii.

144. *Sibiu, 2 iunie 1848.* Universitatea săsească din Sibiu către delegația trimisă la Viena. Îi dă noi instrucțiuni pentru a acționa pe lângă autoritățile competente de la Viena și la Curtea imperială, în așa fel încît să se tergiverseze sancționarea legii uniunii de către monarh; membrii delegației să argumenteze că votul dat de deputații sași la dietă în favoarea uniunii sub presiuni și amenințări nu reprezintă voința majorității populației săsești.

145. *Cluj, 2 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, către subordonatul său vicecomitele Bălin Elek. Îi răspunde la adresele pe care i le-a trimis și-l îndeamnă să continue acțiunile ce vîzau organizarea grabnică a gărzilor civile și înarmarea lor cu lănci; dintre cei ce au devenit cetățeni noi ca urmare a desființării iobăgiei, acei care erau români nu trebuie forțați să se înscrie în gărzile civile.

146. *Cluj, 2 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Solnocul de Mijloc, baronul Wesselényi Miklós, către judele primar al orașului Zalău, Kiss Károly. Îi cere să se gîndească la persoana cea mai potrivită pentru a reprezenta orașul Zalău în viitorul parlament de la Pesta.

147. *Sibiu, 2 iunie 1848.* Secretarul Tezaurariatului de la Sibiu, Gyergyei Samuel, către guvernatorul Teleki. Îl reclamă pe redactorul ziarului „Siebenbürger Bote”, Joseph Benigni, că l-a apostrofât în public și, pentru activitatea lui de cenzor oficial, l-a jignit cu epitele de ultramaghiar, fanatic etc.

148. *Meiș, 2 iunie 1848.* Oficialitatea comitatului Alba de Sus către judele nobiliar Szaboszlai Lajos. Îi face cunoscut că i-a primit relatarea din care rezultă că preotul din Zlagna i-a pus pe enoriașii săi să jure potrivit textului jurămîntului de la Blaj; totodată i-a îndemnat să nu mai presteze stăpînilor lor munci nici pe bani, nici în parte, pentru a-i determina să plece din sat.

149. *Coșeni, 2 iunie 1848.* Vicejudele regesc al scaunului filial Sepsi, Nagy Andras, către superiorul său judele crăiesc suprem din Trei Scaune, baronul Petrichevich Horváth Albert. Îi raportează că s-a conformat ordinului pe care i l-a dat de a-l repune în sesia lui pe iobagul Simon István din Sociova.

150. *Dalnic, 2 iunie 1848.* Vicejudele regesc al scaunului filial Kézdi, către judele crăiesc suprem din Trei Scaune. Îi aduce la cunoștință raportul judeului nobiliar din care reiese că la Turia au încetat robotele.

151. *Deva, 2 iunie 1848.* Prim-judele diriguitor al comitatului Hunedoara, Lukács József, către Guberniul Transilvaniei. Reînnoiește cererea de a li se furniza arme celor cinci companii ale gărzilor civile maghiare din Deva, Geoagiu, Hărău, Hațeg și împrejurimi.

152. *Teiuș, 2 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki. Îi descrie incidentul sîngeros de la Mihail, soldat cu moartea mai multor țărani români ca urmare a încercării mihăile-

nilor de a li se opune celor două companii secuiești de grăniceri să intre în comuna lor.

153. *Lugoj, 2 iunie 1848.* Procesul verbal al comisiei electorale comitatense din comitatul Caras. Se respinge memoriul minerilor și al funcționarilor mineri de a li se recunoaște dreptul de alegători.

154. *Sighișoara, 2 iunie 1848.* Magistratul și comunitatea orașului și scaunului Sighișoara către Universitatea și comitele sașilor. Le propune să convoace o adunare generală a sașilor la Sighișoara sau Medias pentru a stabili mijloacele și căile prin care să-și promoveze interesele la viitorul parlament comun de la Pesta, după ce monarhul va sancționa legea uniunii.

155. *Valea Mare, 2 iunie 1848.* Judele domenal Petru Aranioși către judele nobiliar Bisztray József din Bistra. Îl informează că n-a putut să rezolve problema sechestrării vitelor sătenilor, deoarece nu s-a prezentat la fața locului judele primar comunal.

156. *Aiud, 2 iunie 1848.* Ofițerul Szabó din unitățile de grăniceri secui detașate la Aiud către prietenul său Benkő Dénes. Îi scrie despre acțiunile iobagilor din comitatul Alba de Jos.

157. *Alba Iulia, 2 iunie 1848.* Avocatul Petre Dobra către Ioan Butcanu. Îi cere să-l informeze despre: zvonurile ce circulau referitor la episcopul Șaguna, dacă erau sau nu adevărate; măsurile întreprinse de Comitetul de la Sibiu pentru apărarea intereselor naționale în condițiile în care Dieta de la Cluj a votat legea uniunii fără să se amintească măcar de existența românilor din Transilvania.

158. *Cluj, 3 iunie 1848.* Guvernul transilvănean către: a) împăratul Ferdinand; b) Tezaurariatul; c) episcopul Șaguna și Consistoriul ortodox; d) judele primar al Sibiului. Monarhului îl denunță pe episcopul Șaguna pentru atitudinea adoptată după Adunarea de la Blaj. Tezaurariatului îi cere să nu mai permită funcționarilor săi Petru Man și Paul Dunca să participe la ședințele Comitetului de la Sibiu; episcopului Șaguna, iar în lipsa acestuia Consistoriului, le pretinde să anunțe Comitetului interdicția gubernială de a-și mai continua activitatea; judeului primar al Sibiului îi ordonă să ia măsuri pentru a împiedeca funcționarea aceluiași Comitet.

159. *Cluj, 3 iunie 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós. Îl informează că a primit raportul despre răzvrătirea iobagilor de la Mihălț și-i poruncește să-i aducă la ascultare cu ajutorul unităților militare pe care le are la dispoziție.

160. *Cluj, 3 iunie 1848.* Guvernatorul Teleki către: a) vicecăpitanul districtului Făgăraș; b) episcopul Lemeni. Primului îi semnalează plecarea profesorului Aron Pumnul către Făgăraș și-i cere să-l supravegheze și să-l aresteze, dacă va încerca să agite spiritele; pe cel de al doilea îl avertizează să-și controleze preoții subordonați de la Blaj.

161. *Cluj, 3 iunie 1848.* Guvernatorul Teleki către comitele suprem al comitatului Turda, Thorockzai Miklós. Îl anunță că a studiat dosarul tinărului Vasile Fodor din Bistra, aflat în arest la Cluj. Deoarece arestatul nu recunoaște că ar fi făcut ațitație, îi ordonă să întreprindă cercetări suplimentare la Bistra.

162. *Cluj, 3 iunie 1848.* Guvernatorul Teleki către prezidiul Comandamentului suprem al armatei din Transilvania. Îl înștiințează că, la solicitarea judeului suprem din Trei Scaune de a-i da instrucțiuni în soluționarea problemelor ridicate de dezordinile semnalate pe teritoriul scaunului, l-a îndrumat să colaboreze cu comandantii regimentelor de grăniceri secui pentru a restabili liniștea și ordinea.

163. *Cluj, 3 iunie 1848.* Imputernicitul guvernului ungar în Transilvania, baronul Perényi Zsigmond, către ministrul de interne de la Pesta, Szemere Bertalan. Îl raportează despre: noua lege electorală adoptată de Dieta de la Cluj care prevede un cens de 8 florini pentru nenobili — în loc de 5 florini cîta propus el —; refuzul membrilor dietei de a fixa o jumătate de sesie ca în Ungaria pentru cei ce ar urma să facă parte din gărzile cetățenești, pe motivul că în multe cazuri în ea se include și pămîntul alodial; necesitatea de a împiedica formarea unui front comun antiunionist româno-săsesc; disensiunile ce s-ar ivi între secui și români în scaunele secuiește dacă s-ar aplica și aici legea agrară; ciocnirea de la Mihălț dintre grănicerii secui și iobagii români răsculați, soldată cu morți și răniți.

164. *Sibiu, 3 iunie 1848.* Franz Salmen, comitele suprem al „națiunii” săsești către deputații sași la Dieta de la Cluj. În numele său și al Universității săsești pe care o conduce, își exprimă indignarea față de votul prounionist dat de deputații sași în Dieta de la Cluj, contrar instrucțiunilor primite de la cei ce i-au trimis.
165. *Sibiu, 3 iunie 1848.* Universitatea națională săsească de la Sibiu către Magistratul sau Consiliul din Sighișoara. Îi solicită părerea în legătură cu necesitatea întreprinderii unei acțiuni pentru contracararea votului prounionist al deputaților sași la Dieta de la Cluj.
166. *Sibiu, 3 iunie 1848.* Adunarea a peste 600 cetățeni din Sibiu către Universitatea săsească. Adresează scaunelor și districtelor săsești invitația de a se consfătuși asupra următoarelor chestiuni: comportarea deputaților la dietă; luarea urgentă a unor măsuri pentru prevenirea urmărilor defavorabile ale votului lor prounionist; necesitatea restabilirii încrederii și refacerii solidarității naționale a întregii comunități săsești.
167. *Sibiu, 3 iunie 1848.* Apelul comunității din Sibiu adresat populației săsești. Cheamă la o acțiune solidară pentru a contracara efectele negative ale votului prounionist dat de deputații sași în ședința Dietei stărilor privilegiate de la Cluj din 30 mai.
168. *Cluj, 3 iunie 1848.* Deputații Elias Roth și Ludwig Bronnerberg către Magistratul sau Consiliul din Brașov. Îi raportează despre: proiectul de lege electorală adoptat de reprezentanții stărilor maghiarilor și secuilor și despre respingerea protestului deputaților sași în această chestiune; punerea prin surprindere în discuție a proiectului de lege cu privire la transformarea grânicerilor secu în gardă națională maghiară și adoptarea lui fără a li se da deputaților sași posibilitatea de a-și expune opinia.
169. *Brașov, 3 iunie 1848.* Membrii Magistratului sau Consiliului din Brașov se declară de acord cu concluzia comisiei pentru dietă referitoare la votul prounionist dat de deputații sași în 30 mai și decid să ceară: dizolvarea Universității săsești de la Sibiu care în noua conjunctură nu și-ar mai găsi justificarea; plecarea comitelui națiunii săsești la Dieta de la Cluj.
170. *Sibiu, 3 iunie 1848.* Feldmaresalul Pfersmann, adjunctul comandantului suprem al armatei, către guvernatorul Teleki. Îi răspunde la o adresă din 28 mai, informându-l că este la curent cu încercările „agitatorilor” de a răspîndi printre soldați zvonuri „instigatoare”.
171. *Aiud, 3 iunie 1848.* Comitele suprem al comitatului Alba de Jos, baronul Bánffy Miklós, către guvernatorul Teleki. Îi descrie împrejurările în care s-a produs în ziua precedentă incidentul de la Mihalț.
172. *Aiud, 3 iunie 1848.* Prim-judele nobiliar Benedek József, membru al comitetului pentru păstrarea ordinii constituite din comitatul Alba de Jos, către guvernatorul Teleki. Îl avertizează asupra pericolului unei revolte generale ca urmare a reprimării singeroase a iobagilor din Mihalț de către grânicerii secu.
173. *Sfîntu Gheorghe, 3 iunie 1848.* Judele regesc suprem din Trei Scaune, Petrichevich Horváth Albert, către Guberniul de la Cluj. Îi propune inițierea unui proces public împotriva răzvrătiților din Estelnic care au atacat familia nemeșească Szacsvey, obligînd-o să le restituie finaful obștesc pe care li l-a răpit anterior.
174. *Sfîntu Gheorghe, 3 iunie 1848.* Oficialitatea scăunală din Trei Scaune către judele regesc al scaunului filial Sepsi. Îi răspunde că a luat act de reasezarea iobagului Simon István pe sesia lui.
175. *Sfîntu Gheorghe, 3 iunie 1848.* Dregătoria scăunală din Trei Scaune către asesorii nobiliari Tompa Miklós și Gyöngyösi Gábor. Le poruncește să ancheteze acțiunile grânicerilor și iobagilor din Ozun care au vizat pămînturile obștești.
176. *Tîrgu Secuiesc, 3 iunie 1848.* Comandantul regimentului de grâniceri infanteriști secu, colonelul Dobay, către judele regesc suprem din Trei Scaune. Îl anunță că l-a imputernicit pe sublocotenentul Jánovics în comisia mixtă ce urmează să ancheteze disputele dintre nemeși.
177. *Mihăileni, 3 iunie 1848.* Ancheta întreprinsă de judele nobiliar Kornáromi István și asesorul Szarka János la Mihăileni. Din depozițiile martorilor re-

zultă că paznicii pădurii nobilului Székely Károly au răpit o parte din pășunea comună.

178. *Groși, 3 iunie 1848.* Petru Aranioși, jude domenial, către judele nobiliar de plasă. I se plînge că sâtenii continuă să-și ducă la pășunat vitele pe cîmpul interzis denumit Groși. De aceea îi cere sprijin.

179. *Cămărași, 3 iunie 1848.* Zece iobagi din Simboleni se obligă în fața protopopului Vasile Turc să devină garanți ai preotului lor Simion Pop, arestat fiindcă și-a „instigat” enoriașii să nu mai presteze robotă.

180. *Dragu, 3 iunie 1848.* Iobagii din Dragu către guvernatorul Teleki. Îi înaintează o petiție prin care se plîng că stăpinul lor, baronul Wesselényi Ferenc, le-a interzis să se mai aprovizioneze cu lemne uscate de foc și să-și mai pășuneze vitele în pădurea alodială, deși au ajuns la înțelegere cu el și au acceptat să reia prestarea roboteilor.

181. *Cluj, 3 iunie 1848.* Referat gubernial pe marginea petiției comunității contribuabililor din Adalin. Din petiție rezultă că baronul Wesselényi Ferenc le-a interzis și iobagilor din Adalin să se mai aprovizioneze cu lemne de foc și să-și mai trimită vitele la pășunat în pădurea alodială, deși, după ce au ajuns la înțelegere cu el, i-au prestat punctual cîte o zi și jumătate de robotă pe săptămîină.

182. *Cluj, 3—4 iunie 1848.* Samuel Poruțiu, membru al delegației aleasă la Adunarea de la Blaj pentru a prezenta dietei revendicările sub forma unei petiții, către Comitetul național de la Sibiu. Îi relatează despre: atmosfera preunionistă printre maghiarii din Cluj; încercarea episcopului Lemeni de a face modificări în petiția adoptată la Blaj; vizita făcută de membrii delegației la generalul Puchner în calitate a lui de comisar imperial, la guvernatorul Teleki și la președintele dietei, baronul Kemény Ferenc; deschiderea lucrărilor dietei în 29 mai de către Puchner printr-o cîntăre în limba maghiară; încercarea deputatului Bohățel de a determina dieta să ia în discuție petiția românilor care a fost pusă însă la dosar pentru arhivă; votarea în 30 mai a uniunii de către deputații maghiariilor, securilor și sașilor, precum și de episcopul Lemeni; adoptarea proiectului de lege electorală bazat pe un cens de 8 florini și pe votul indirect pentru foștii iobagi.

183. *Brasov, 3—4 iunie 1848.* Procesul verbal al ședințelor Magistratului sau Consiliului din Brasov din 3 și 4 iunie, întrunit pentru a dezbate și elabora instrucțiunile cerute de deputații brașoveni referitoare la: proiectul de lege electorală aflat pe ordinea de zi a dietei; actele privind drepturile cetățenești acordate românilor de pe teritoriul crăiesc. Consiliul decide în ziua de 3 iunie următoarele: în chestiunea legii electorale, deputații brașoveni vor acționa solidar cu ceilalți reprezentanți ai sașilor pentru a impune modificări censului de avere; actele privind drepturile acordate românilor din scaunele și districtele săsești, li se vor trimite în original, cu condiția restituirii lor. În ședința din 4 iunie se aprobă votul prounionist dat de deputații sași la dietă în ziua de 30 mai.

184. *Innsbruck, 4 iunie 1848.* Ioan Bran, membru al delegației aleasă la Blaj pentru a prezenta împăratului programul în 16 puncte sub forma unei petiții, către George Barițiu. Îi scrie că în 27 mai a ajuns la Viena; aici a aflat că împăratul s-a refugiat la Innsbruck; de aceea împreună cu brașovenii Orghidan, Iuga, Lacea, Secăreanu, Popazu, precum și cu Măcelariu, Laurian și Maiorescu, au pornit spre Innsbruck; în 30 mai au predat petiția la Cancelaria imperială, iar în 4 iunie li s-a comunicat că a doua zi vor fi primiți în audiență la monarh.

185. *Cluj, 4 iunie 1848.* Guvernatorul Teleki către judele regesc suprem din Trei Scaune, Petrichevich Horváth Albert. Îi recomandă să ia măsuri de prevenire a unor tulburări printre grănicerii secui.

186. *Cluj, 4 iunie 1848.* Baronul Wesselényi Miklós, deputat în Dieta de la Cluj, către amicul său Deák Ferenc, ministrul finanțelor în guvernul de la Pesta. Îl informează despre atmosfera conservatoare ce domnește printre deputații dietali; referitor la desființarea iobăgiei, unii dintre deputați au încercat să impună aminarea ei pînă în toamnă sau cel puțin cîteva săptămîni.

187. *Abrud, 4 iunie 1848.* Judele primar al orașului Abrud, Laborfalvi Nagy Károly, și secretarul său, Deesi András, către guvernatorul Teleki. Îi raportează despre: agitația ce domnește printre românii din Abrud și împrejurimi după Adunarea de la Blaj și mai ales după anunțarea votării uniunii de către dietă; contribuția preotului Simion Balint din Roșia Montană la întreținerea acestei stări de

spirit, dar și a tinărului Avram Iancu, care agită în împrejurimile Cimpenilor, precum și a lui I. Buteanu, după cum reiese dintr-o scrisoare trimisă de el abru-deanului Nicolae Boer.

188. *Zlatna, 4 iunie 1848*. Administratorul domeniului minier Zlatna, Nemgyei János, către vicepreședintele Tezaurariatului Transilvaniei, groful Beldi György. Îl informează despre: starea de spirit agitată a iobagilor moți din regiunea Cimpenilor; atașamentul lor față de tinărul avocat Avram Iancu, intrucit el a promis că li se vor restitui pădurile. Spre sfârșitul raportului său sugerează Guvernului: să afle planul de acțiune al Comitetului de la Sibiu; să-i îndepărteze de pe domeniul fiscal pe Simion Balint și Avram Iancu.

189. *Roșia Montană, 4 iunie 1848*. Reprezentanții comunității românești din Roșia Montană către Consiliul orașului Abrud. Se pling de atitudinea provocatoare a conducătorilor comunității maghiare din Roșia Montană și îndeosebi a șefului securității publice care i-a pus pe români să facă pază de noapte.

190. *Sibiu, 4 iunie 1848*. Comitele sașilor Franz Salmen către Magistratul sau Consiliul din Sighișoara. Îl informează că, datorită votului dat de deputați la Dieta de la Cluj în favoarea uniunii, a propus scaunelor și districtelor să impună Universitatea de la Sibiu să întreprindă măsurile necesare în direcția apărării intereselor naționale ale sașilor.

191. *Sibiu, 4 iunie 1848*. Delegatul brașovean la Universitatea săsească de la Sibiu, Johann Graef, către Magistratul sau Consiliul din Brașov. Cere să fie rechemat de la Sibiu, deoarece s-a convins că deputații sași la Dieta de la Cluj au acționat împotriva intereselor naționale ale sașilor prin votul dat în favoarea uniunii. Totodată exprimă opinia că românii și sașii ar trebui să acționeze strâns uniți contra uniunii.

192. *Sighișoara, 4 iunie 1848*. Magistratul sau Consiliul din Sighișoara către Universitatea națională săsească din Sibiu. Îi propune convocarea unei adunări a scaunelor și districtelor săsești în vederea discutării situației nou create în urma votului prounionist dat de deputații lor la Dieta de la Cluj.

193. *Sighișoara, 4 iunie 1848*. Magistratul din Sighișoara pune la dispoziția Universității săsești instrucțiunile date deputaților sighișoreni, pentru a-i servi la redactarea memoriului ce urma să fie înaintat împăratului de la Viena.

194. *Dej, 4 iunie 1848*. Judele suprem diriguitor al comitatului Solnocul Interior, Mosa József, către guvernatorul Teleki. Îi confirmă primirea adresei prin care i se cere s-o repună în sesie pe soția lui Mucea Țilicui, de pe care a fost alungată pe nedrept.

195. *Sfintu Gheorghe, 4 iunie 1848*. Comandantul regimentului de husari secui, colonelul Sombori, către oficialitatea din Trei Scaune. O înștiințează despre plângerea grănicerilor și a unor iobagi din Ozun.

196. *Sfintu Gheorghe, 4 iunie 1848*. Dregătoria scaunală din Trei Scaune către comandanții celor două regimente de grăniceri secui. Le aduce la cunoștință că cererea cuprinsă în petiția grănicerului Istok Mihály și a tovarășilor lui de a se ancheta situația părții de hotar a localității Ozun, nu poate fi îndeplinită.

197. *Aiud, 4 iunie 1848*. Administratorul Ferentzi János către stăpinul său. Îi descrie mai întâi pe scurt acțiunea de reprimare a iobagilor de la Coșlariu și apoi pe larg incidentul sîngeros de la Mihalț.

198. *Becicherecu Mare, 4 iunie 1848*. Oficialitatea comitatului Timiș către judele nobiliar Velinor Stephanovič. Îi recomandă să-și intensifice eforturile în vederea asigurării ordinii și liniștii publice

CUPRINS

Introducere	V
Rezumatele documentelor	XIV
Documente	1—539
Indice de localități	541—548
Indice onomastic	549—570
Îndreptar	571
Lista prescurtărilor	572